

Osoby udekorowane Krzyżem Wolności i Solidarności w dniu 14 października 2019 r.

Zofia Bartoszevska

Podczas Powstania Poznańskiego Czerwca 1956 r., jako pielęgniarka zatrudniona w Szpitalu im. Franciszka Raszei w Poznaniu, niosła pomoc rannym demonstrantom. Od września 1980 r. współpracowała z poznańską „Solidarnością”. Współorganizowała Międzyzakładowy Komitet Założycielski NSZZ „Solidarność” w Poznaniu, była członkiem Komisji Zakładowej w Zakładzie Opieki Zdrowotnej Grunwald oraz Komisji Koordynacyjnej Służby Zdrowia w Wielkopolsce, następnie Prezydium Ogólnokrajowej Komisji Koordynacyjnej Służby Zdrowia. Po 13 grudnia 1981 r. kolportowała wydawnictwa podziemne, m.in. „Obserwatora Wielkopolskiego”. 4 sierpnia 1982 r. została skazana przez kolegium ds. wykroczeń na karę grzywny. W 1986 r. została zwolniona z pracy. W latach 1984–1989 była zaangażowana w organizowanie pomocy charytatywnej i medycznej dla osób represjonowanych i ich rodzin. W sierpniu 1988 r. została zatrzymana za udział w strajku w Zakładach Przemysłu Metalowego H. Cegielski Poznań, gdzie zapewniała opiekę medyczną strajkującym. W 1989 r. organizowała Komitet Obywatelski Osiedla Lecha-Czecha w Poznaniu. Była współzałożycielką Stowarzyszenia Poznański Czerwiec.

Inicjator: Stowarzyszenie Solidarność Walcząca

Aleksandra Bessert

W działalność opozycyjną zaangażowana od 1977 r. Współpracowała z Ruchem Obrony Praw Człowieka i Obywatela. W listopadzie 1977 r. została zatrzymana za rozpowszechnianie ulotek. Od 1981 r. należała do NSZZ „Solidarność” – była m.in. członkiem koła „Solidarności” na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu i działała w Zarządzie Regionu NSZZ „Solidarność Wielkopolska”. Za swoją działalność 16 grudnia 1981 r. została internowana. Do 5 lipca 1982 r. przebywała w Ośrodku Odosobnienia w Gołdapi. Po zwolnieniu z internowania kontynuowała działalność w podziemnych strukturach „Solidarności”, sporządzając i kolportując bezdebitowe wydawnictwa. W 1984 r. podczas rewizji znaleziono u niej m.in. wydawnictwa „Solidarności” i okolicznościowe znaczki. Została zatrzymana i umieszczona w areszcie. Śledztwo w sprawie produkcji i kolportażu ulotek zostało umorzone przez prokuraturę. Od 1985 r. aktywnie współpracowała z poznańską „Solidarnością Walczącą” i tworzyła struktury Polskiej Partii Socjalistycznej w Poznaniu. Działalność opozycyjną prowadziła do 1989 r., m.in. kolportując podziemną literaturę i biorąc udział w manifestacjach, za co była karana przez kolegium ds. wykroczeń. W 1989 r. była członkiem Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność” w Poznaniu

Elżbieta Błaszcyk

W latach 1981–1984 była aktywną działaczką nielegalnych struktur NZS przy Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze. Brała udział w comiesięcznych mszach za Ojczyznę oraz antykomunistycznych manifestacjach na terenie Zielonej Góry. W latach 1982–1984 współpracowała z Agencją Informacyjną „Solidarność”. W okresie stanu wojennego wśród studentów WSP w Zielonej Górze i Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Zielonej Górze, prowadziła zbiórkę darów na rzecz internowanych oraz ich rodzin. W 1989 r. aktywnie pracowała na rzecz kandydatów w wyborach do Sejmu i Senatu z listy Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Zielonej Górze.

Inicjator: Stowarzyszenie Represjonowanych w PRL Ziemi Lubuskiej

Ryszard Burzyński

W latach 80. był działaczem „Solidarności” w Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Górze. Po wprowadzeniu stanu wojennego wraz z innymi osobami ukrywał dokumenty związkowe, a także przygotowywał afisze oraz ulotki wyrażające protest przeciwko stanowi wojennemu, PZPR i WRON. W dniu 20 grudnia 1981 r. zatrzymany i umieszczony w Areszcie Śledczym w Poznaniu. Następnie przebywał w zakładach karnych we Wronkach, Sieradzu, Kaliszu i Wrocławiu. Został zwolniony w dniu 22 grudnia 1982 r., natomiast 14 stycznia 1982 r. wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu za działalność opozycyjną został skazany na 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Inicjator: NSZZ „Solidarność” Region Wielkopolska – Oddział w Lesznie

Władysław Czombik

Za podejrzenie o udział w Powstaniu Poznańskiego Czerwca 1956 r. w dniu 28 czerwca 1956 r. został zatrzymany, a po przeszukaniu i odebraniu dowodu osobistego puszczony wolno. 29 czerwca 1956 r. został ponownie zatrzymany, a następnie tymczasowo aresztowany. Przebywał w więzieniach w Rawiczu oraz Poznaniu. 26 lipca 1956 r. uchylono areszt tymczasowy. Śledztwo zostało umorzone na mocy postanowienia z 1 października 1956 r.

Inicjator: Związek Powstańców Poznańskiego Czerwca 1956 r. „Niepokonani”

Eugenia Teresa Dabert

W 1980 r. przewodnicząca Komitetu Założycielskiego „S” w Bibliotece Głównej UAM, następnie członek Komisji Zakładowej na uczelni. W latach 1981–1989 była aktywnym działaczem podziemnej „Solidarności”. Współpracownik wydawnictw niezależnych m.in. pism: „Serwis Informacyjny Tymczasowego Zarządu Regionu Wielkopolska NSZZ Solidarność”, „Solidarność Poznań”, „Biuletyn Wojenny”. Była współzałożycielką, redaktorką i autorką podziemnego pisma „OKNO. Oświata, Kultura, Nauka, Opór”. Organizowała i prowadziła kolportaż nielegalnych wydawnictw, książek, kaset magnetofonowych. Użyczała mieszkania na spotkania konspiracyjne. Gromadziła i opracowywała informacje o działalności wielkopolskiej „Solidarności” w latach 1981–1989. Jest autorem m.in. publikacji „Czas próby”, „Proces Pałubickiego”, „Kalendarium Wielkopolskiej Solidarności”.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność”

Jacenty Dobrowolski

Był członkiem prezydium Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Zakładach Przemysłu Jedwabnego „Miranda” w Turku. Po wprowadzeniu stanu wojennego podjął próbę zorganizowania akcji protestacyjnej w miejscu pracy. 16 grudnia 1981 r. został internowany i do 18 stycznia 1982 r. przebywał w ośrodku odosobnienia. Po zwolnieniu z internowania kontynuował działalność opozycyjną. Został objęty postępowaniem przed Kolegium Rejonowym ds. Wykroczeń przy Naczelniku m. Turek za przechowywanie w swoim mieszkaniu bezdebitowych publikacji w celu ich rozpowszechnienia oraz kliszy fotograficznych służących do sitodruku. Orzeczeniem kolegium z 26 lutego 1988 r. został skazany na karę grzywny.

Inicjator: Region Konin Oddział Turek NSZZ „Solidarność”

Andrzej Dymek

Był działaczem NSZZ „Solidarność” przy Przedsiębiorstwie Projektowo-Technologicznym Przemysłu Taboru Kolejowego „Taskoprojekt” w Poznaniu. 15 października 1982 r. został zatrzymany i osadzony w Areszcie Śledczym w Poznaniu. Przeciwko ww. toczyła się sprawa karna w Sądzie Wojsk Lotniczych w Poznaniu. Andrzej Dymek został oskarżony o gromadzenie, przechowywanie i przewożenie

„Obserwatora Wielkopolskiego”. Został uniewinniony od zarzutu i 8 grudnia 1982 r. zwolniony z aresztu.

Inicjator: Instytut Pamięci Narodowej

Bogdan Freytag

W 1980 r. był założycielem i pierwszym Przewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy PKS Oddział II w Poznaniu. 13 grudnia 1981 r. za swoją działalność został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Gębarzewie. Zwolniony został 5 lipca 1982 r. W 1983 r. wyjechał do USA, gdzie uczestniczył w organizowaniu pomocy członkom „Solidarności” pozostałym w kraju. W 1987 r. wraz z rodziną wrócił do Polski.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność”

Waldemar Jordan

Od września 1980 r. był członkiem Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Zakładach Naprawczych Taboru Kolejowego w Pile, gdzie następnie został przewodniczącym Komisji Zakładowej. W czasie swej działalności związkowej był inicjatorem strajków ostrzegawczych, akcji malowania haseł oraz rozwieszania plakatów antykomunistycznych. Był także jednym z redaktorów regionalnego czasopisma „Solidarność Pilska”, które ukazywało się w okresie od 20 listopada 1980 r. do 17 listopada 1981 r. Za swoją działalność 13 grudnia 1981 r. został internowany. Przebywał w Zakładzie Karnym we Wronkach, następnie w Ośrodku Odosobnienia dla Internowanych w Gębarzewie, gdzie przebywał do 9 lipca 1982 r. Wiosną 1989 r. członek Prezydium Regionalnego Komitetu Obywatelskiego Krajny, Ziemi Nadnoteckiej i Pałuk.

Inicjator: Instytut Pamięci Narodowej

Jerzy Krężlewski

Od października 1980 r. należał do koła NSZZ „Solidarność” przy Instytucie Socjologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Po wprowadzeniu stanu wojennego został członkiem podziemnego Tymczasowego Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” i w okresie od listopada 1982 r. zajmował się kolportażem bezdebitowych wydawnictw (m.in. „Tygodnik Mazowsze”, „Solidarni”) oraz ulotek. Odpowiedzialny za utrzymywanie kontaktów z uczelniami i głównymi zakładami pracy w regionie. Został zatrzymany 7 marca 1983 r. i do 28 maja 1983 r. aresztowany. Postanowieniem Sądu Wojsk Lotniczych w Poznaniu z 8 sierpnia 1983 r. postępowanie karne zostało umorzone na mocy amnestii. W 1989 r. uczestnik kampanii wyborczej Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność”.

Dariusz Lipiński

Pracował jako asystent w Instytucie Fizyki Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Od września 1980 r. należał do NSZZ „Solidarność” i zakładał struktury związkowe na UAM w Poznaniu. W latach 1982–1985 prowadził działalność podziemną: był redaktorem i kolporterem pisma „Solidarni” (a następnie „Solidarność Poznań”) wydawanego przez Tymczasowy Zarząd Regionu Wielkopolska. Sporządzał i rozpowszechniał ulotki, oświadczenia oraz inne druki krytykujące władze PRL i wzywające do antyrządowych manifestacji. Za swoją działalność 18 kwietnia 1985 r. został zatrzymany i umieszczony w Areszcie Śledczym w Poznaniu, gdzie przebywał do 4 października 1985 r. Postanowieniem z 11 stycznia 1986 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu warunkowo umorzył postępowanie karne. W 1987 r. zwolniony z pracy, następnie przywrócony przez Naczelnego Sąd Administracyjny.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność” w Poznaniu

Bolesław Matylla

Od sierpnia 1982 r. działał w Tymczasowym Zarządzie Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność” pod pseudonimem „Dominik”. W związku z tym został zatrzymany dnia 5 stycznia 1983 r., a dzień później tymczasowo aresztowany. Postanowieniem Sądu Wojsk Lotniczych w Poznaniu z dnia 25 lipca 1983 r. areszt uchylono na mocy amnestii.

Inicjator: Instytut Pamięci Narodowej

Krystyna Paluszyńska-Daszkiewicz

Profesor. W czasie okupacji niemieckiej została wysiedlona do Generalnego Gubernatorstwa, gdzie zaangażowała się w działalność podziemną w szeregach Armii Krajowej. Będąc pracownikiem naukowym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, współorganizowała NSZZ „Solidarność” i brała udział w projektach legislacyjnych związku. Wspierała studentów działających w Niezależnym Zrzeszeniu Studentów. W okresie stanu wojennego niosła pomoc prawną osobom zatrzymanym. W latach 1981–1983 była obrońcą w procesach sądowych studentów i pracowników poznańskich uczelni. Sprzeciwiała się szykanom uczelni (m.in. zwolnienia dyscyplinarne, uniemożliwianie zdawania egzaminów). Od grudnia 1981 r. prowadziła działania na rzecz uwolnienia internowanych. W swoim mieszkaniu przyjmowała rodziny internowanych i aresztowanych. Sporządzała także analizy prawne dotyczące łamania praworządności przez władze komunistyczne. W ramach tej działalności była obserwatorem na procesie morderców księdza Popiełuszki, literalnie zapisując przebieg procesu i zeznania jego uczestników. Autorka m.in. książki „Uprowadzenie i morderstwo ks. Jerzego Popiełuszki” (1990).

Inicjator: Stowarzyszenie Solidarność Walcząca

Jacek Pałasz

Był przewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy Zjednoczeniu Producentów Taboru Kolejowego „Tasko” w Poznaniu. Organizował wówczas akcje protestacyjne oraz strajkowe. 13 grudnia 1981 r. za swoją działalność został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Gębarzewie. Podczas internowania był wielokrotnie karany m.in. za śpiewanie pieśni patriotycznych. Ze względu na stan zdrowia 10 marca 1982 r. został zwolniony z internowania. W związku ze śledztwem w sprawie sporządzania i rozpowszechniania wydawnictw podziemnych 7 marca 1984 r. dokonano przeszukania jego mieszkania oraz miejsca pracy.

Inicjator: Stowarzyszenie Internowani.pl

Teresa Pluta-Pietrzak

W latach 1984–1989 współdziałała w ramach podziemnych strukturach „Solidarności” w Poznaniu. W tym okresie wraz z mężem Waldemarem Pietrzakiem prowadziła w Poznaniu największy punkt kolportażowy podziemnej prasy i wydawnictw niezależnych (kolportowano m.in. „Tygodnik Mazowsze”), a także ulotek i podziemnych znaczków pocztowych. W ich mieszkaniu odbywały się zebrania podziemnego Tymczasowego Zarządu Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność”.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność” w Poznaniu

Elżbieta Ruta-Solarska

W latach 80. była aktywnym działaczem podziemia antykomunistycznego. W latach 1980–1982 zaangażowana w niezależny ruch studencki. Zajmowała się m.in. kolportażem prasy niezależnej, książek i innych wydawnictw opozycyjnych. Kolportowała m.in. pismo „Solidarność Walcząca”. W latach 1984–1985 kolportowała, a od roku 1987 r. była współredaktorką „Hipolita” – pisma wydawanego przez NSZZ „Solidarność” HCP w Poznaniu. Była zatrzymywana w związku z kolportażem nielegalnych wydawnictw. Od 1985 r. była zaangażowana w działalność Duszpasterstwa Ludzi Pracy przy kościele Matki Boskiej

Bolesnej w Poznaniu. Współorganizowała pomoc dla więźniów politycznych, osób represjonowanych i ich rodzin. Uczestniczyła w nielegalnych manifestacjach i protestach w latach 80. w Poznaniu. Od 1988 r. była członkiem Komitetu Okręgowego Polskiej Partii Socjalistycznej w Poznaniu, a od kwietnia 1989 r. także Rady Naczelnej PPS. W 1988 r. uczestniczyła w Strajkowym Porozumieniu Grup Opozycyjnych w Poznaniu, które wydawało m.in. „Poznański Biuletyn Strajkowy”. Wspierała strajk w HCP. W latach 1987–1989 współorganizatorka i uczestniczka protestów przeciwko budowie elektrowni atomowej w Kłempiczu.

Inicjator: Stowarzyszenie Solidarność Walcząca

Błażej Stasiak

W 1981 r. był członkiem Zarządu Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność”, delegatem na I Krajowy Zjazd Delegatów w Gdańsku-Oliwie. Po wprowadzeniu stanu wojennego prowadził działalność podziemną: kolportował prasę podziemną i utrzymywał łączność między strukturami nielegalnej „Solidarność” w Poznaniu, Obornikach, Jarocinie i Kotlinie. Współorganizował msze za Ojczyznę i spotkania członków KIK w Kościele pw. św. Józefa w Obornikach, organizował Dni Kultury Chrześcijańskiej w Obornikach, Komitet Obywatelski „S” w Poznaniu oraz Obornicki Komitet Samorządowy Ziemi Obornickiej, uczestniczył w manifestacjach antykomunistycznych.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność”

Tadeusz Tutkalik

Był założycielem i przewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy Zespole Szkół Zawodowych w Górze. W latach 1980–1981 przewodniczący Międzyszkolnej „S”, członek, następnie sekretarz Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej „S” Ziemi Górowskiej. W związku z prowadzoną działalnością 13 grudnia 1981 r. został internowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Ostrowie Wielkopolskim. Następnie przebywał w Ośrodku Odosobnienia w Głogowie. Zwolniony został 25 stycznia 1982 r.

Inicjator: NSZZ „Solidarność” Region Wielkopolska. Oddział Leszno

Barbara Wentowska

Pracowała w Ośrodku Prac Społeczno-Zawodowych przy Zarządzie Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność” w 1981 r. W latach 1983–1989 była aktywnym członkiem NSZZ „Solidarność” na terenie Poznania i okolic. Po wprowadzeniu stanu wojennego prowadziła działalność podziemną: prowadziła w swoim mieszkaniu stały punkt kolportażu prasy podziemnej oraz pracownię „Solidarności Walczącej”. Dystrybuowała prasę podziemną w zakładach pracy w Wielkopolsce („Teletra”, „Polam”, „Centra”) oraz Bydgoszczy (MPK, „Belma”), niosła pomoc rzeczową, żywnościową i finansową osobom represjonowanym i ich rodzinom. Uczestniczyła w demonstracjach solidarnościowych w rocznice podpisania porozumień sierpniowych, wprowadzenia stanu wojennego oraz w święta narodowe.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność”

Andrzej Wiatrowski

Był jednym z założycieli oraz członkiem Komitetu Samoobrony Studentów na Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu – Filii w Gorzowie Wielkopolskim. W ramach swej działalności, prowadzonej w okresie od lutego 1983 r. do marca 1984 r., zajmował się między innymi kolportażem nielegalnych wydawnictw. Ze względu na swoją działalność 13 marca 1984 r. został zatrzymany i postanowieniem Prokuratury Wojewódzkiej w Lesznie tymczasowo aresztowany. Przebywał w Areszcie Śledczym

w Lesznie, Bydgoszczy a następnie w Międzyrzeczu, skąd ze względu na stan zdrowia 2 lipca 1984 został zwolniony. Śledztwo przeciwko niemu zostało umorzone 31 lipca 1984 r. na mocy amnestii.

Inicjator: Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu

Pośmiertnie

Jarosław Maciejewski (1924–1987)

Profesor, dyrektor Instytutu Filologii Polskiej oraz prorektor ds. studenckich UAM w Poznaniu. W 1956 r. publicznie odpowiedzialnością za ofiary Powstania Poznańskiego Czerwca 1956 r. obarczył Wojewódzki Urząd ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Poznaniu. W latach 1976–1979 współpracował z Komitetem Obrony Robotników i Komitetem Samoobrony Społecznej KOR, był wychowawcą i opiekunem członków nielegalnych organizacji antykomunistycznych. Stał w obronie wydalonego z uczelni dr. Stanisława Barańczaka, członka i działacza KOR, który w wyniku jego interwencji został przywrócony do pracy. W latach 70. i 80. był współautorem i sygnatariuszem listów o charakterze antykomunistycznym, w tym petycji wydawanych przez KSS KOR w Poznaniu. Był sygnatariuszem apelu popierającego postulaty strajkujących stoczniowców w lipcu i sierpniu 1980 r., wspierał pracowników Zakładów Przemysłu Metalowego H. Cegielski w Poznaniu. Był jednym z pomysłodawców zorganizowania NSZZ „Solidarność” w Instytucie Filologii Polskiej UAM. Z jego inicjatywy powstały petycje i listy protestacyjne w obronie aresztowanych w tym czasie studentów. 20 stycznia 1982 r. decyzją ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki został odwołany z funkcji prorektora. W latach 1984–1987 w całej Polsce wygłaszał wykłady propagujące wiedzę na temat Czerwca '56. W 1981 r. był redaktorem i współautorem pierwszego opracowania relacjonującego poznański bunt robotniczy.

Inicjator: Instytut Pamięci Narodowej

Waldemar Pietrzak (1933–2004)

W latach 1984–1989 był działaczem podziemnej „Solidarności” w Poznaniu. W tym okresie wraz z żoną Teresą Plutą-Pietrzak zorganizował w Poznaniu największy punkt kolportażowy opozycyjnej prasy i wydawnictw niezależnych (kolportowano m.in. duże ilości „Tygodnika Mazowsze”), a także ulotek i podziemnych znaczków pocztowych. Działalność opozycyjną prowadził także na terenie swojego zakładu pracy (Przedsiębiorstwo Robót Kolejowych nr 10 w Poznaniu). W latach 1983–1987 kurier Tymczasowego Zarządu Regionu Wielkopolska, łącznik TKK w Gdańsku.

Inicjator: Region Wielkopolska NSZZ „Solidarność” w Poznaniu